

ZHU IR CHEN

TEISINGUMO TEISMO (plenary sesija) SPRENDIMAS
2004 m. spalio 19 d.*

Byloje C-200/02

dėl *Immigration Appellate Authority* (Jungtinė Karalystė) 2002 m. gegužės 27 d. sprendimu pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo, gauto Teisingumo Teisme 2002 m. gegužės 30 d., priimti prejudicinį sprendimą,

Kunqian Catherine Zhu,

Man Lavette Chen

prieš

Secretary of State for the Home Department,

* Proceso kalba: anglų.

TEISINGUMO TEISMAS (plenarinė sesija),

kurį sudaro Teisingumo Teismo pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, R. Silva de Lapuerta ir K. Lenaerts, teisėjai C. Gulmann, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr ir J. N. Cunha Rodrigues (pranešėjas),

generalinis advokatas A. Tizzano,
sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir 2003 m. lapkričio 11 d. įvykus posėdžiui,

išnagrinėjęs rašytines pastabas, pateiktas:

- Man Lavette Chen, atstovaujamos *barristers* R. de Mello ir A. Berry, padedant *solicitor* M. Barry,
- Airijos vyriausybės, atstovaujamos D. J. O'Hagan, padedant. SC P. Callagher ir BL P. McGarry,
- Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos QC J. E. Collins, R. Plender ir R. Caudwell,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos C. O'Reilly,

išklausęs 2004 m. gegužės 18 d. posėdyje pateiktą generalinio advokato išvadą,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra pateiktas dėl 1973 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 73/148/EEB dėl valstybių narių piliečių judėjimo ir gyvenimo Bendrijoje apribojimų, susijusių su įsisteigimu bei paslaugų teikimu, panaikinimo (OL L 172, p. 14), 1990 m. birželio 28 d. Tarybos direktyvos 90/364/EEB dėl teisės apsigyventi (OL L 180, p. 26) ir EB 18 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas byloje dėl Airijos pilietės Kunqian Catherine Zhu (toliau – Catherine) ir jos motinos – Kinijos pilietės Man Lavette Chen (toliau – M. L. Chen) skundo dėl *Secretary of State for the Home Department* sprendimo atmesti Catherine ir M. L. Chen prašymą išduoti ilgalaikį leidimą gyventi Jungtinėje Karalystėje.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

3 Direktyvos 73/148 1 straipsnyje numatyta:

„1. Valstybės narės, laikydamosi šioje direktyvoje nustatytos tvarkos, panaikina:

- a) valstybės narės piliečiams, įsisteigusiems arba norintiems įsisteigti kitoje valstybėje narėje, kad galėtų verstis savarankiškai dirbančių asmenų veikla, arba norintiems teikti paslaugas toje valstybėje narėje;
- b) valstybės narės piliečiams, norintiems vykti į kitą valstybę narę kaip paslaugų gavėjai;
- c) tokių piliečių sutuoktiniui (-ei) ir vaikams iki dvidešimt vienerių metų amžiaus, neatsižvelgiant į jų pilietybę;
- d) tokių piliečių ir jų sutuoktinių giminaičiams pagal tiesiąją aukštutinę ir tiesiąją žemutinę giminystės liniją, kurie yra išlaikomi tų piliečių ir jų sutuoktinių, neatsižvelgiant į jų pilietybę,

judėjimo ir gyvenimo apribojimus.

2. Valstybės narės sutinka priimti bet kokią kitą 1 dalies a ir b punktuose minimo piliečio šeimos narį ar to piliečio sutuoktinio (-ės) šeimos narį, kuris yra to piliečio ar to piliečio sutuoktinio (-ės) išlaikomas arba kuris kartu gyvena su juo kilmės šalyje“.

4 Tos pačios direktyvos 4 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Asmenims, teikiantiems ir gaunantiems paslaugas, teisė apsigyventi suteikiama tokiam laikotarpiui, kuris atitinka teikiamų paslaugų trukmę.

Jei toks laikotarpis yra ilgesnis negu trys mėnesiai, valstybė narė, kurios teritorijoje yra teikiamos paslaugos, suteikia teisę gyventi šalyje kaip teisės apsigyventi įrodymą.

Jei toks laikotarpis nėra ilgesnis negu trys mėnesiai, asmens tapatybę patvirtinančio dokumento ar paso, kurį atvykęs pateikė atitinkamas asmuo, visiškai pakanka jo buvimui pateisinti. Tačiau valstybė narė gali reikalauti, kad atitinkamas asmuo praneštų apie savo buvimą jos teritorijoje“.

5 Direktyvos 90/364/EEB 1 straipsnis numato:

„1. Valstybės narės suteikia teisę jose apsigyventi kitų valstybių narių piliečiams, kurie neturi šios teisės pagal kitus Bendrijos teisės aktus, ir jų šeimos nariams, kaip apibrėžta šio straipsnio 2 dalyje, jeigu priimančiojoje valstybėje narėje jiems bei jų šeimos nariams taikomas sveikatos draudimas bet kurios rizikos atžvilgiu ir jeigu

savo gyvenimo atitinkamoje valstybėje narėje laikotarpiu jie turi pakankamai lėšų, kad netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai.

Pirmojoje pastraipoje nurodytos lėšos laikomos pakankamomis, jeigu jos yra didesnės už tokį lygį, kuriam esant priimančioji valstybė narė, atsižvelgdama į asmenines paraišką pateikusių asmenų sąlygas ir prireikus — į asmenines sąlygas asmenų, įleidžiamų pagal šio straipsnio 2 dalį, gali skirti socialinę paramą savo piliečiams.

Jeigu antroji pastraipa negali būti taikoma valstybėje narėje, paraišką pateikusių asmenų lėšos laikomos pakankamomis tais atvejais, kai jos yra didesnės nei priimančiosios valstybės narės mokama minimali socialinio draudimo pensija.

2. Toliau išvardyti asmenys, nepaisant jų pilietybės, turi teisę įsikurti kitoje valstybėje narėje kartu su asmeniu, turinčiu teisę ten apsigyventi:

- a) jo ar jos sutuoktinė ar sutuoktinis ir jų išlaikomi palikuonys;

- b) asmens, turinčio teisę apsigyventi kitoje valstybėje narėje, ir sutuoktinio išlaikomi giminaičiai pagal tiesiąją aukštutinę giminystės liniją“.

Jungtinės Karalystės teisės aktai

- 6 *Immigration (European Economic Area) Regulations* (2000 m. reglamentas, nustatantis imigracijos iš Europos ekonominės erdvės taisyklės, toliau – *EEA Regulations*) 5 taisyklė numato:

„1. Šio reglamento tikslu „asmuo, turintis teisę gyventi Jungtinėje Karalystėje“, reiškia EEE pilietį, kuris yra įsikūręs Jungtinėje Karalystėje kaip: a) darbuotojas; b) savarankiškai dirbantis asmuo; c) paslaugas teikiantis asmuo; d) paslaugų gavėjas; e) pakankamai nuosavų lėšų pragyvenimui turintis asmuo; f) pensininkas; g) studentas; h) savarankiškai dirbęs asmuo, kuris pabaigė savo veiklą, arba bet kuris asmuo, kuriam taikoma 4 dalis.

<...>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 7 Sprendime kreiptis dėl prejudicinio sprendimo paaiškinama, kad M. L. Chen ir jos vyras, kurie abu yra Kinijos piliečiai, dirba Kinijos Liaudies Respublikoje įsteigtoje įmonėje. M. L. Chen vyras yra tos bendrovės stambiausias akcininkas ir direktorius. Darbo tikslais jis dažnai keliauja į užsienio valstybes, ypač į Jungtinę Karalystę.

- 8 Pirmasis poros vaikas gimė Kinijos Liaudies Respublikoje 1998 metais. M. L. Chen, ketindama pagimdyti antrą vaiką ir būdama maždaug šeštą mėnesį nėščia, 2000 m. gegužės mėnesį atvyko į Jungtinę Karalystę. Tų pačių metų liepos mėnesį ji nuvyko į Belfastą, kur rugsėjo 16 d. gimė Catherine. Šiuo metu mama ir vaikas gyvena Kardifo mieste Velse (Jungtinė Karalystė).
- 9 Pagal 1956 m. Airijos įstatymą dėl kilmės valstybės ir pilietybės (Irish Nationality and Citizenship Act 1956) 6 straipsnio 1 dalį, kuri buvo iš dalies pakeista 2001 m., o pakeitimai galioja atgaline data ir sukuria teises pasekmes nuo 1999 m. gruodžio 2 d., Airija leidžia visiems Airijos saloje gimusiems asmenims gauti šios šalies pilietybę. Pagal šio įstatymo 6 straipsnio 3 dalį kiekvienas Airijos saloje gimęs asmuo yra Airijos pilietis nuo gimimo, jei neturi teisės pretenduoti į jokios kitos valstybės pilietybę.
- 10 Vadovaujantis šiomis taisyklėmis 2000 m. rugsėjo mėnesį Catherine buvo išduotas Airijos pasas. Kaip nurodoma sprendime kreiptis dėl prejudicinio sprendimo, Catherine neturi teisės įgyti Jungtinės Karalystės pilietybės, nes 1981 m. priimdama *British Nationality Act* (1981 m. Jungtinės Karalystės įstatymas dėl pilietybės) Jungtinė Karalystė atsisakė taikyti *jus soli* principą, tad gimimas šios valstybės narės teritorijoje Jungtinės Karalystės pilietybės automatiškai nebesuteikia.
- 11 Yra neginčijama, kad M. L. Chen atvyko į Airijos salą tam, kad vaikas, kurio ji laukėsi, įgytų Airijos pilietybę ir kartu suteiktų jai teisę apsigyventi kartu su vaiku, jei tai įmanoma, Jungtinėje Karalystėje.
- 12 Nacionalinis teismas taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad pagal *Immigration Acts* (teisės aktai dėl imigracijos) Airija yra *Common Travel Area* (Bendrosios judėjimo erdvės) dalis, todėl, kadangi iš Airijos piliečių paprastai nereikalaujama leidimo

atvykti į Jungtinę Karalystę ir joje gyventi, Catherine, priešingai nei M. L. Chen, gali laisvai judėti po Jungtinės Karalystės ir Airijos teritorijas. Be Catherine teisės laisvai judėti, apsiribojančios abiejų valstybių narių teritorija, nė viena iš ieškovių pagrindiniame procese pagal Jungtinės Karalystės įstatymus neturi teisės joje apsigyventi.

- 13 Nacionalinis teismas patikslina, kad Catherine emociškai ir finansiškai yra priklausoma nuo savo mamos, kad jos mama yra pagrindinė jos globėja, kad Catherine Jungtinėje Karalystėje gauna mokamas privačias medicinos ir vaikų priežiūros paslaugas, kad gimdama Airijoje ir vėliau įgydama šios valstybės pilietybę, ji prarado teisę įgyti Kinijos pilietybę, dėl to į Kinijos teritoriją ji gali patekti tik turėdama vizą, kuri kiekvieną kartą neleidžia pasilikti ilgiau nei 30 dienų; abi ieškovės turi pakankamai lėšų, nes M. L. Chen dirba, jos nepriklauso nuo lėšų iš visuomeninių Jungtinės Karalystės fondų ir nėra realios tikimybės, kad taps nuo jų priklausomos, galiausiai – kad jos apdraustos sveikatos draudimu.
- 14 *Secretary of State for the Home Department* atsisakymas abiem ieškovėms pagrindinėje byloje suteikti ilgalaikį leidimą gyventi grindžiamas tuo, kad Catherine, aštuonių mėnesių vaikas, nesinaudoja nė viena iš Sutarties teikiamų teisių, pavyzdžiui, numatytų *EEA Regulations* 5 taisyklės 1 dalyje, ir kad M. L. Chen pagal šias taisykles neturi teisės gyventi Jungtinės Karalystės teritorijoje.
- 15 Sprendimas nesuteikti leidimo buvo apskūstas nacionaliniam teismui, kuris nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreipėsi dėl prejudicinio sprendimo šiais klausimais:

„1. Ar, atsižvelgiant į šios bylos faktus, Tarybos direktyvos 73/148/EEB 1 straipsnis arba alternatyviai Tarybos direktyvos 90/364/EEB 1 straipsnis:

a) suteikia teisę pirmajai ieškovei, kuri yra nepilnametė Europos Sąjungos pilietė, atvykti bei apsigyventi priimančiojoje valstybėje narėje?

b) jei atsakymas į pirmąjį klausimą yra teigiamas, ar antroji ieškovė, kuri yra pirmosios ieškovės motina ir pagrindinė globėja, įgyja teisę gyventi su ja: i) kaip jos išlaikomas šeimos narys; ii) dėl to, kad kartu su pirmąja ieškove gyveno jos kilmės šalyje; ar c) dėl kitų ypatingų aplinkybių?

2. Jei pirmoji ieškovė nėra „valstybės narės pilietė“, kuriai Europos bendrijos teisė suteikia teises, numatytas Tarybos direktyvoje 73/148/EEB arba Tarybos direktyvos 90/364/EEB 1 straipsnyje, pagal kokius kriterijus nustatoma, ar vaikas, kuris yra Europos Sąjungos pilietis, laikytinas valstybės narės piliečiu, galinčiu naudotis Bendrijos teisės suteikiamomis teisėmis?

3. Atsižvelgiant į šios bylos aplinkybes, – ar vaikų priežiūros paslaugos, kurias gauna pirmoji ieškovė, yra paslaugos Tarybos direktyvos 73/148/EEB prasme?

4. Atsižvelgiant į šios bylos aplinkybes, – ar pirmoji ieškovė negali gyventi priimančiojoje valstybėje narėje pagal Tarybos direktyvos 90/364/EEB 1 straipsnį, nes lėšas jos pragyvenimui išimtinai suteikia vienas iš jos tėvų, kuris yra trečiosios valstybės pilietis ir gyvena kartu?

5. Atsižvelgiant į šios bylos ypatybes, – ar EB 18 straipsnio 1 dalis suteikia pirmajai ieškovei teisę apsigyventi priimančiojoje valstybėje narėje, net jeigu ji šios teisės neįgyja pagal kitas ES teisės nuostatas?

6. Jei atsakymas į prieš tai užduotą klausimą yra teigiamas, ar antroji ieškovė įgytą teisę pasilikti su pirmąja ieškove, kol ši gyvena priimančiojoje valstybėje?

7. Atsižvelgiant į bylos aplinkybes, – kokią vaidmenį vaidina Bendrijos teisės pagarbos pagrindinėms žmogaus teisėms principas, kuriuo remiasi ieškovės, ypač kai jos remiasi Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsniu, kuris numato teisę į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą ir būsto neliečiamybę, kartu su tos pačios konvencijos 14 straipsniu, turint omenyje, kad pirmoji ieškovė negali gyventi Kinijoje su antrąja ieškove, savo tėvu ir broliu“.

Dėl prejudicinių klausimų

- 16 Savo klausimais nacionalinis teismas iš esmės klausia, ar Direktyva 73/148, Direktyva 90/364 arba EB 18 straipsnis, prireikus nagrinėjami kartu su Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 ir 14 straipsniais ir esant šioje byloje nurodytoms aplinkybėms, suteikia mapilnamečiui Europos Sąjungos piliečiui, kurį prižiūri vienas tėvų, trečiosios valstybės pilietis, teisę apsigyventi kitoje valstybėje narėje, kurioje šis nepilnametis naudojasi vaiko priežiūros paslaugomis. Jei ji turi tokią teisę, tai nacionalinis teismas norėtų žinoti, ar dėl šios priežasties tos pačios nuostatos suteikia teisę apsigyventi ir minėtam vienam iš tėvų.
- 17 Todėl reikia išnagrinėti Bendrijos teisės, reglamentuojančios teisę apsigyventi, nuostatas iš pradžių nepilnamečio piliečio, šiuo atveju Catherine, atžvilgiu, tada vieno iš tėvų, kuris yra trečiosios valstybės pilietis bei prižiūri vaiką, atžvilgiu.

Dėl asmens, esančio tokioje padėtyje kaip Catherine, teisės apsigyventi

Išankstinis vertinimas

- 18 Reikia iš karto atmesti Airijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybių teiginius, kad Catherine negali pasinaudoti Bendrijos teisės nuostatomis dėl laisvo asmenų judėjimo ir teisės apsigyventi vien dėl to, kad ji niekada nekeliavo iš vienos valstybės narės į kitą.

- 19 Vienos valstybės narės piliečio, gimusio kitoje valstybėje narėje ir niekada nesinaudojusio judėjimo laisve, padėties vien dėl šios aplinkybės negalima laikyti situacija išimtinai valstybės viduje, taip atimant iš to piliečio teisę priimančioje šalyje naudotis Bendrijos teisės nuostatomis, reglamentuojančiomis laisvą asmenų judėjimą bei teisę apsigyventi (žr. 2003 m. spalio 2 d. Sprendimo *Garcia Avello*, C-148/02, Rink. p. I-11613, 13 ir 27 punktus).
- 20 Be to, priešingai nei teigia Airijos vyriausybė, mažas vaikas gali naudotis Bendrijos teisės suteikiama teise laisvai judėti ir teise apsigyventi. Valstybės narės piliečio galėjimas pasinaudoti Sutartyje bei antrinės teisės aktuose numatyta teise laisvai judėti ir teise apsigyventi negali priklausyti nuo to, ar šis asmuo sulaukė amžiaus, nuo kurio įgyjamas teisinis veiksnumas, leidžiantis savarankiškai pasinaudoti šiomis teisėmis (žr. su 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje (OL L 257, p. 2) susijusius sprendimus: 1989 m. kovo 15 d. Sprendimo *Echternach* ir *Moritz*, 389/87 ir 390/87, Rink. p. 723, 21 punktą; 2002 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Baumbast* ir *R*, C-413/99, Rink. p. I-7091, 52–63 punktus ir su EB 17 straipsniu susijusio minėto sprendimo *Garcia Avello* 21 punktą). Be to, kaip generalinis advokatas nurodė savo išvados 47–52 punktuose, nei iš EB 18 ir 49 straipsnių, nei iš Direktyvų 73/148 ir 90/364 tekstų ar jų tikslų neišplaukia išvada, kad galimybė pasinaudoti jose minimomis teisėmis atsiranda tik nuo tam tikro minimalaus amžiaus.

Direktyva 73/148

- 21 Pirmiausia nacionalinis teismas norėtų žinoti, ar asmuo, esantis tokioje situacijoje kaip Catherine, gali remtis Direktyvos 73/148 nuostatomis ir kaip asmuo, gaunantis mokamas vaiko priežiūros paslaugas, ilgam apsigyventi Jungtinėje Karalystėje.

- 22 Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką nuostatos, reglamentuojančios laisvę teikti paslaugas, neapima atvejų, kai asmuo nuolat apsigyvena kitos valstybės narės teritorijoje tam, kad gautų paslaugas neapibrėžtą laiką (žr. 1988 m. spalio 15 d. Sprendimą *Steymann*, 196/87, Rink. p. 6159). Vaiko priežiūros paslaugos, apie kurias pagrindinėje byloje klausia nacionalinis teismas, visiškai atitinka šį atvejį.
- 23 Dėl medicinos paslaugų, kurias Catherine gauna laikinai, reikia pažymėti, kad pagal Direktyvos 73/148 4 straipsnio 2 dalies pirmąją pastraipą paslaugas gaunančių asmenų teisė apsigyventi, kurią jie įgijo kaip paslaugų gavėjai, suteikiama tokiam laikotarpiui, kuris atitinka teikiamų paslaugų trukmę. Todėl ši direktyva jokiais atvejais negali suteikti pagrindo pagrindinėje byloje nagrinėjamai teisei apsigyventi valstybės narės teritorijoje neapibrėžtą laiką.

EB 18 straipsnis ir Direktyva 90/364

- 24 Kadangi Catherine negali apsigyventi Jungtinėje Karalystėje neapibrėžtam laikui remdamasi Direktyvos 73/148 nuostatomis, nacionalinis teismas norėtų žinoti, ar ji galėtų ilgam laikui apsigyventi Jungtinėje Karalystėje remdamasi EB 18 straipsniu ir Direktyva 90/364, kuri, esant tam tikroms sąlygoms, užtikrina valstybių narių piliečiams tokią teisę, jeigu jie negali remtis kitomis Europos bendrijos teisės nuostatomis, taip pat numato tokią teisę ir jų šeimų nariams.
- 25 Pagal EB 17 straipsnio 1 dalį kiekvienas asmuo, turintis valstybės narės pilietybę, yra Sąjungos pilietis. Sąjungos pilietybė yra esminis kiekvieno valstybių narių piliečio statusas (žr. minėto sprendimo *Baumbast* ir R 82 punktą).

- 26 Dėl EB 18 straipsnio 1 dalyje numatytos teisės apsigyventi valstybių narių teritorijoje reikia pasakyti, kad ši teisė suteikiama tiesiogiai kiekvienam Sąjungos piliečiui aiškia bei tikslia EB sutarties nuostata. Vien to, kad Catherine yra valstybės narės pilietė, o dėl to ir Europos Sąjungos pilietė, pakanka, kad ji galėtų naudotis teisėmis, numatytomis EB 18 straipsnio 1 dalyje. Sąjungos piliečių teisė apsigyventi valstybių narių teritorijoje ribojama Sutartyje ir jai įgyvendinti priimtuose teisės aktuose nustatytų apribojimų bei sąlygų (žr. minėto sprendimo *Baumbast* ir R 84 ir 85 punktus).
- 27 Dėl šių apribojimų ir sąlygų Direktyvos 90/364 1 straipsnio 1 dalis numato, kad valstybės narės iš asmenų, norinčių pasinaudoti teise apsigyventi jų teritorijoje, gali reikalauti turėti jiems bei jų šeimos nariams taikomą sveikatos draudimą bet kurios rizikos atžvilgiu bei pakankamai lėšų, kad savo gyvenimo atitinkamoje valstybėje narėje laikotarpiu jie netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai.
- 28 Iš nacionalinio teismo sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą aišku, kad Catherine taikomas sveikatos draudimas ir ji turi pakankamai lėšų, kuriomis aprūpina jos motina, kad netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai.
- 29 Airijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės prieštaravimas, kad reikalavimas turėti pakankamai lėšų reiškia, jog suinteresuotasis asmuo, priešingai nei yra Catherine atveju, privalo turėti pakankamai lėšų asmeniškai ir negali naudotis kito šeimos nario, kuris jį lydi, pavyzdžiui, M. L. Chen, lėšomis, yra nepagrįstas.
- 30 Pagal patį Direktyvos 90/364 1 straipsnio 1 dalies tekstą pakanka, kad valstybės narės piliečiai „turi“ pakankamai lėšų, ir ši nuostata nenustato jokių jų kilmės reikalavimų.

- 31 Tokio išaiškavimo teisingumas patvirtinamas ir tuo, kad pagrindinius principus, kaip antai laisvas asmenų judėjimas, įtvirtinančios nuostatos turi būti aiškinamos plačiai.
- 32 Be to, EB 18 straipsnyje minimi ir Direktyvoje 90/364 numatyti apribojimai bei sąlygos grindžiami mintimi, kad Sąjungos piliečių teisė apsigyventi gali būti sąlygojama teisėtų valstybių narių interesų. Taigi, nors Direktyvos 90/364 ketvirtoje konstatuojamoje dalyje sakoma, kad asmenys, turintys teisę apsigyventi kitoje valstybėje narėje, neturi tapti „pernelyg didele“ našta priimančiosios valstybės narės viešųjų finansų įstaigoms, Teisingumo Teismas nurodė, kad apribojimai ir sąlygos turi būti taikomi tik laikantis Bendrijos teisėje numatytų ribų bei nepažeidžiant proporcingumo principo (žr. minėto sprendimo *Baumbast* ir R 90 ir 91 punktus).
- 33 Toks Direktyvoje 90/364 numatyto reikalavimo turėti pakankamai lėšų aiškinimas, kokį siūlo Airijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės, greta šio direktyvoje numatyto reikalavimo nustatytą papildomą – dėl lėšų kilmės, kuris sudarytų neproporcingą kliūtį naudotis EB 18 straipsnyje įtvirtinta pagrindine teise laisvai judėti bei apsigyventi valstybių narių teritorijoje, nes jis nėra būtinas norint pasiekti siekiamą tikslą – apsaugoti valstybių narių viešuosius finansus.
- 34 Galiausiai Jungtinės Karalystės vyriausybė teigia, kad ieškovės pagrindinėje byloje neturi teisės pasinaudoti aptariamomis Europos bendrijos teisės nuostatomis, nes M. L. Chen persikėlė į Šiaurės Airiją, siekiant, kad jos vaikas įgytų kitos valstybės narės pilietybę, yra bandymas piktnaudžiauti Bendrijos teisės nuostatomis. Jos nuomone, šių Bendrijos teisės nuostatų tikslas nebus pasiektas tuo atveju, kai trečiosios valstybės pilietis, norintis apsigyventi valstybėje narėje, bet nekeliaujantis ir neketinantis keliauti iš vienos valstybės narės į kitą, imasi priemonių, kad pagimdytų vaiką toje priimančiosios valstybės narės teritorijos dalyje, kurioje

gimusiems vaikams kita valstybė narė, remdamasi *jus soli*, suteikia pilietybę. Jos nuomone, pagal nusistovėjusią teismų praktiką valstybės narės turi teisę imtis priemonių, skirtų sutrukdyti asmenims piktnaudžiauti Bendrijos teisės nuostatomis, arba prisidengiant EB sutartimi numatytais teisėmis bandyti apeiti nacionalinės teisės aktus. Šią taisyklę, kuri remiasi principu, kad teisėmis neturi būti piktnaudžiaujama, Teisingumo Teismas patvirtino 1999 m. kovo 9 d. Sprendime *Centros* (C-212/97, Rink. p. I-1459).

- 35 Šis argumentas taip pat atmestinas.
- 36 Tiesa, kad M. L. Chen pripažįsta, jog jos kelionės į Jungtinę Karalystę tikslas buvo sudaryti sąlygas, leidžiančias vaikui įgyti kitos valstybės narės pilietybę, kad vėliau jos vaikas ir ji pati tuo pagrindu galėtų įgyti teisę ilgam apsigyventi Jungtinėje Karalystėje.
- 37 Tačiau pagal tarptautinę teisę kiekviena valstybė narė, tinkamai atsižvelgdama į Bendrijos teisę, nustato pilietybės gavimo bei praradimo sąlygas (žr. 1992 m. liepos 7 d. Sprendimo *Micheletti ir kt.*, C-369/90, Rink., p. I-4239, 10 punktą ir 2001 m. vasario 20 d. Sprendimo *Kaur*, C-192/99, Rink. p. I-1237, 19 punktą).
- 38 Nė viena iš Teisingumo Teismui pastebėjimus pateikusių šalių neginčijo Catherine Airijos pilietybės įgijimo fakto ar teisėtumo.

- 39 Be to, neleistina, kad viena valstybė narė apribotų kitos valstybės narės pilietybės suteikimo pasekmes, reikalaujama papildomų sąlygų tam, kad ši pilietybė būtų pripažįstama tada, kai pageidaujama pasinaudoti Europos bendrijos sutartyje įtvirtintomis pagrindinėmis teisėmis (žr. minėtų sprendimų *Micheletti ir kt.* 10 punktą ir *Garcia Avello* 28 punktą).
- 40 Tačiau būtent tai ir įvyktų, jei Jungtinė Karalystė turėtų teisę atsisakyti leisti naudotis Bendrijos teisėje įtvirtinta pagrindine teise kitų valstybių narių piliečiams vien dėl tos priežasties, kad vienintelis pilietybės įgijimo motyvas buvo tas, jog trečiosios valstybės pilietis pagal Bendrijos teisę įgytų teisę apsigyventi valstybėje narėje.
- 41 Tokiomis aplinkybėmis reikia atsakyti, kad pagrindinės bylos aplinkybėmis EB 18 straipsnis ir Direktyva 90/364 suteikia nepilnamečiui Europos Sąjungos piliečiui, kuriam taikomas sveikatos draudimas ir kurį prižiūri vienas iš tėvų, trečiosios valstybės pilietis, kurio lėšų pakanka, kad vaikas netaptų našta priimančiosios valstybės narės viešųjų finansų įstaigoms, teisę apsigyventi toje valstybėje neribotam laikui.

Dėl asmens, esančio M. L. Chen padėtyje, teisės apsigyventi

- 42 Direktyvos 90/364 1 straipsnio 2 dalies b punktas, suteikiantis asmens, turinčio teisę apsigyventi kitoje valstybėje narėje, „išlaikomiems“ giminaičiams pagal tiesiąją aukštutinę giminystės liniją teisę, neatsižvelgiant į jų pilietybę, įsikurti kartu su šiuo asmeniu, negali suteikti teisės apsigyventi asmeniui, esančiam M. L. Chen padėtyje, nepaisant emocinio motinos ir vaiko ryšio ar motyvo, kad motinos teisė atvykti bei apsigyventi Jungtinėje Karalystėje priklauso nuo šio vaiko teisės apsigyventi.

- 43 Iš Teisingumo Teismo praktikos aišku, kad „išlaikomo“ šeimos nario statusas yra faktinė situacija, kai turintis teisę apsigyventi asmuo finansiškai aprūpina šeimos narį (žr. su Reglamento (EEB) Nr. 1612/68 10 straipsniu susijusio 1987 m. liepos 18 d. Sprendimo *Lebon*, 316/85, Rink., p. 2811, 20–22 punktus).
- 44 Pagrindinėje byloje susiklosčiusi situacija yra visiškai priešinga, nes teisę apsigyventi turintis asmuo yra išlaikomas trečiosios valstybės piliečio, kuris jį globoja ir nori būti kartu su juo. Šiomis aplinkybėmis M. L. Chen negali teigti, kad ji yra Catherine „išlaikomas“ giminaitis pagal tiesiąją aukštutinę giminystės liniją Direktyvos 90/364 prasme, kad gautų teisę apsigyventi Jungtinėje Karalystėje.
- 45 Tačiau sprendimas vienam iš vaiko tėvų, valstybės narės ar trečiosios valstybės piliečiui, realiai globojančiam vaiką, kuriam pagal EB 18 straipsnį pripažįstama teisė apsigyventi, neleisti apsigyventi kartu su šiuo vaiku priimančioje valstybėje narėje reikštų, kad vaiko teisė apsigyventi prarastų prasmę. Akivaizdu, kad tam, jog mažametis vaikas galėtų pasinaudoti teise apsigyventi, jis privalo turėti teisę būti lydimas savo globėjo, kuris dėl šios priežasties turi turėti teisę gyventi kartu su vaiku visą šį laiką (žr. su Reglamento (EEB) Nr. 1612/68 12 straipsniu susijusio minėto sprendimo *Baumbast ir R*, 71–75 punktus).
- 46 Vien dėl šios priežasties reikia atsakyti, kad esant tokioms aplinkybėms kaip pagrindinėje byloje, kai EB 18 straipsnis ir Direktyva 90/364 suteikia nepilnamečiui Europos Sąjungos piliečiui teisę apsigyventi kitoje valstybėje narėje, tos pačios nuostatos leidžia vienam iš tėvų, realiai globojančiam vaiką, apsigyventi kartu su juo priimančioje valstybėje narėje.

47 Nacionaliniam teismui reikia atsakyti, kad pagrindinės bylos aplinkybėmis EB 18 straipsnis ir Direktyva 90/364 suteikia nepilnamečiui Europos Sąjungos piliečiui, kuriam taikomas tinkamas sveikatos draudimas ir kurį prižiūri vienas iš tėvų, trečiosios valstybės pilietis, kurio lėšų pakanka, kad vaikas netaptų našta priimančiosios valstybės narės viešųjų finansų įstaigoms, teisę apsigyventi toje valstybėje neribotam laikui. Šiuo atveju tos pačios nuostatos leidžia vienam iš tėvų, realiai globojančiam vaiką, apsigyventi kartu su juo priimančioje valstybėje narėje.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

48 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusiai teismo nagrinėjamoje byloje, išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Kitų šalių, pateikusių Teisingumo Teismui pastabas, išlaidos nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, TEISINGUMO TEISMAS (plenarinė sesija) nutaria:

EB 18 straipsnis ir Direktyva 90/364 suteikia nepilnamečiui Europos Sąjungos piliečiui, kuriam taikomas tinkamas sveikatos draudimas ir kurį prižiūri vienas iš tėvų, trečiosios valstybės pilietis, kurio lėšų pakanka, kad vaikas netaptų našta priimančiosios valstybės narės viešųjų finansų įstaigoms, teisę apsigyventi toje valstybėje neribotam laikui. Šiuo atveju tos pačios nuostatos leidžia vienam iš tėvų, realiai globojančiam vaiką, apsigyventi kartu su juo priimančioje valstybėje narėje.

Parašai.